

70-річчя члена-кореспондента НАН України Г.В. ДОНЧЕНКА

10 травня виповнилося 70 років видатному українському вченому-біохіміку члену-кореспонденту НАН України Георгію Вікторовичу Донченку.

Г.В. Донченко народився у м. Орші (Білорусь). У 1960 році з відзнакою закінчив факультет біохімії та біофізики Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка. Після цього розпочалася його наукова діяльність в Інституті біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України.

Від 1965 р. Георгій Вікторович плідно працює над розробкою низки аналітичних і препаративних методів, які захищені авторськими свідоцтвами й широко використовуються у вітамінології, харчовій, медичній, мікробіологічній галузях промисловості як в Україні, так і за кордоном. Його наукові пріоритети тих років зосереджувалися на дослідженнях біохімії природних низькомолекулярних біологічно активних сполук, регуляції вітамінами А, Е, РР і каротином обміну речовин та молекулярних механізмів дії убихінону.

З 1984 р. Г.В. Донченко — завідувач лабораторії хітонзв'язуючих білків, а згодом — відділу біохімії коферментів. Упродовж 1976–1978 років він був заступником директора з наукової роботи, а від січня 1993 р. до травня 1998 р. учений очолював Інститут біохімії. 1986 року Георгій Вікторович захистив докторську

дисертацію за темою «Регуляція вітаміном Е обміну та функції убихінону (Q)».

Г.В. Донченко відомий своїми досягненнями у галузі біохімії вітамінів і коферментів. Його наукові дослідження присвячені вивченню молекулярних механізмів функціонування вітамінів (А, Е, В₁, D₃, РР), коферментів (нікотинамідних, тіамінфосфатів) та їх специфічних білків-акцепторів; пошуку шляхів регуляції низькомолекулярними біологічно активними сполуками внутрішньоклітинного метаболізму в організмі людини і тварин за норми і різних патологій; розробці біотехнологічних засобів одержання нових препаратів для медицини, сільського господарства, харчової промисловості. Г.В. Донченко вперше виділив та охарактеризував специфічні білки, що акцептують ретинол, токоферол, тіамін і нікотинамідні коферменти у спеціалізованих клітинних структурах. За наукового керівництва вченого отримані принципово нові дані щодо молекулярних механізмів коферментної і некоферментної дії вітамінів та їхніх природних метаболітів. Вони стали теоретичною базою для формування нової галузі функціональної біохімії — молекулярної вітамінології та створення низки вітамінних преміксів і лікарських препаратів: «Соевіт-Е», «Кардіовіт», «Євіт-1», «Біовіт», «Каротин-М», «Біометок -1», «Метовітан» та інші.

Співробітниками очолюваного Г.В. Донченком відділу доведено участь α -токоферолзв'язуючих білків цитозолу за «човниковим» механізмом у транспортуванні токоферолу до мітохондрій і ядер клітин. Уперше встановлено здатність α -токоферолу в комплексі зі специфічними α -токоферолзв'язуючими білками цитозолу активувати *in vitro* ДНК-полімеразну активність ізольованих ядер і мітохондрій печінки шурів; показано, що цитозольні α -токоферолзв'язуючі білки відіграють не тільки роль транспортуючих білків, а й беруть участь у реалізації біологічної дії вітаміну Е. Експериментально доведено, що активація вітаміном Е процесів окиснювального фосфорилування у ланцюгу транспорту електронів мітохондрій та процесів перекисного окиснення ліпідів здійснюється за незалежними і відмінними один від одного біохімічними механізмами.

Перу Георгія Вікторовича належить понад 550 наукових праць, у тому числі 5 монографій, він має 36 авторських свідоцтв і патентів. Під його керівництвом виконано 5 докторських і 12 кандидатських дисертацій.

Упродовж багаторічної наукової діяльності Г.В. Донченко успішно займається й науково-організаційною роботою. У різні часи він був співробітником-консультантом та вченим секретарем сектору спеціальних робіт Науково-організаційного відділу Президії АН України; заступником віцепрезидента НАН України та голови Секції хіміко-біологічних наук НАН України; головою Експертної ради ВАК України з біологічних наук; Спеціалізованих наукових рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій в Інституті біохімії; Наукової ради з проблеми «Біохімія тварин і людини» НАН України; віцепрезидентом Українського біохімічного товариства з пи-

тань розвитку досліджень у галузі біохімії тварин і рослин; головним редактором «Українського біохімічного журналу». Нині Георгій Вікторович є членом Спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій за спеціальностями «біохімія» і «біотехнологія».

Г.В. Донченко вдало поєднує наукову діяльність з педагогічною, з копійкою роботою, спрямованою на виховання молодих біохіміків. Від 1998 р. він читає спецкурс «Біохімія вітамінів і коферментів» у магістерській програмі на кафедрі біології Національного університету «Києво-Могилянська академія» та курс «Біохімія» у бакалаврській програмі, керує виконанням кандидатських дисертацій, виступає з науково-популярними лекціями для школярів Малої академії наук.

Непересічні наукові досягнення професора Г.В. Донченка відзначені нагородами та почесними грамотами. Він є широкознаним фахівцем у галузі біохімії та молекулярної вітамінології, взірцем високого професіоналізму, відданості науці.

Як у всіх талановитих та всебічно обдарованих особистостей, інтереси вченого не обмежуються суто науковою діяльністю. Захопленням всього життя Георгія Вікторовича стали підводні дослідження, в яких виявилися його якості організатора, вміння бути надійною опорою у критичних ситуаціях. Г.В. Донченко очолював секцію підводних досліджень, вивчав поведінкові реакції тварин у дикій природі, проводив експедиції клубу «Океанія» при АН УРСР, а впродовж 1970–1973 років вів всесоюзну програму «Блакитними шляхами».

Наукова громадськість, колеги та численні учні щиро вітають Георгія Вікторовича з ювілеєм, зичать йому міцного здоров'я, щастя і довгих років плідної праці у царині біохімії.